Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunta 22.11.2024

Maija Lehtimaa

Maahanmuutto- ja kotoutumisasiantuntija, Kuntaliitto

Kotoutumislain muuttaminen

- **1.1.2025 voimaan tulevan kotoutumislain muuttaminen vain muutama kuukausi ennen uuden lain voimaantuloa asettaa merkittäviä haasteita kuntien valmistelutyölle ja luo haasteita kuntien taloudelle**
- Kotoutumisen edistämisen rahoituksen tuntuva leikkaaminen samanaikaisesti, kun kuntien tehtäviä lisätään, heikentää kuntien kykyä järjestää lakisääteisiä palveluita ja voi vaikuttaa muun muassa kotoutumispalvelujen laatuun ja tehokkuuteen.
- Palvelujen vähentäminen voi heikentää maahanmuuttajien kotoutumista sekä pitkällä aikavälillä kasvattaa yhteiskunnalle koituvia kustannuksia.
- Palvelujen heikkenemisen vaikutukset voivat heijastua maahanmuuttajien kotoutumiseen ja vaikuttaa kunnan kaikkiin kotoutumispalveluihin, ei ainoastaan pakolaistaustaisille järjestettäviin palveluihin
    - Lisäksi vaikutukset voivat kohdistua esim. erityisesti työvoiman ulkopuolella oleviin, ohjaukseen ja neuvontaan, tulkkaukseen, lasten ja nuorten kotoutumiseen

Toimeentulotuen kustannukset

- Kokonaisuutena toimeentulotuen kustannusten korvaamisesta luopuminen heikentäisi kuntien taloutta **-109 miljoonalla vuosina 2025–2028**.
- Rahoitusleikkaus vaikeuttaa erityisesti sellaisten kuntien tilannetta, joilla on jo nyt haasteita rahoittaa palveluitaan heikon veropohjan tai esimerkiksi korkean pitkäaikaistyöttömyyden vuoksi. Toimeentulotuen kustannusten korvausvastuun laajentaminen yhdessä muiden rahoitusleikkausten kanssa, vaikeuttaa tilannetta entisestään
- Perustoimeentulotuen kustannukset ovat kasvaneet Ukrainasta sotaa paenneiden henkilöiden seurauksena. Ukrainalaisten siirtymistä kuntiin on tuettu, ja kunnat ovat panostaneet heidän kotoutumiseensa. Toimeentulotuen ja laskennallisten korvausten leikkaukset kohdistuvat kuitenkin erityisesti kuntiin, joissa ukrainalaisia on eniten.

Lisäheikennykset kuntien rahoitustilanteeseen ovat kohtuutonta julkisen sektorin sisäistä osaoptimointia, jolla ei ilman vastaavan suuruista kuntien velvoitteiden karsimista saavuteta julkisen sektorin säästöjä.

Laskennalliset korvaukset

- Laskennallisiin korvauksiin esitetään -58 miljoonan euron leikkausta
- Säästöjen toteuttamisen yhteydessä on esitetty, ettei niillä heikennettäisi kielikoulutusta, varhaiskasvatuksen tai opetuksen palveluita tai työllisyyttä edistäviä palveluita.

→ Koska laskennallisen korvauksen ovat kunnalle yleiskatteellista rahoitusta, kunta itse päättää leikkausten kohdentumisesta. Leikkaukset laskennallisiin korvauksiin voivat täten vaikuttaa myös esimerkiksi kunnan sivistyspalveluiden resursseihin tai johtaa verojen tai maksujen korotuksiin.

- Kotoutumisen edistämiseen kohdennettu leikkaukseen on esitetty toteutettavaksi siten, että valtion korvausta lasketaan toteuttamalla norminpurkua kotoutumislakiin ja laskemalla tätä kautta valtion maksamaa laskennallisten korvausten tasoa.
- **Hallituksen esitys ei kuitenkaan vähennä kuntien velvoitteita samassa määrin kuin se vähentää kunnille maksettavia korvauksia.**

→ **On tärkeää, että hallituksen toimet tähtäävät aitoon julkisen sektorin tasapainottumiseen tehtävien, velvoitteiden ja normien keventämisen kautta.** Hallitusohjelman mukaan valtio on sitoutunut kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita.

Kumottavaksi esitetyt pykälät ja kevennettävät tehtävät (normin purku)

- Kuntaliitto lähtökohtaisesti kannattaa kuntien tehtäviin kohdistuvaa normin purkua ja hallinnollisten tehtävien keventämistä, mutta tuo esiin tähän esitykseen liittyen huomioita:
- Kotoutumisohjelman velvoitteen (13 §) kumoaminen ei kevennä merkittävästi kuntien tehtäviä, sillä palvelujen kokonaisuus vaatii edelleen dokumentointia.
- Monialaisen osaamisen ja kotoutumissuunnitelman (15 § ja 17 §) velvoitteiden poistaminen vähentää kuntien tehtäviä vain hieman, sillä kunta tekee palvelutarpeen arviot ja kotoutumissuunnitelmat joka tapauksessa.
- Perheiden kotoutumissuunnitelmien (21 §) velvoitteen purkaminen on perusteltua, mutta taloudelliset vaikutukset ovat vähäiset.
- Yhteistyöryhmien velvoitteen (48 §) poisto lisää joustavuutta, mutta normin purun taloudellinen vaikutus ei ole merkittävä.
- Kunnan kotoutumisen edistämisen suunnittelun, kehittämisen ja seurannan keventäminen on Kuntaliiton näkemyksen mukaan perusteltua niiltä osin, kuin suunnitteluvelvoitteet ovat sidoksissa muihin kunnassa määriteltyihin suunnitteluvelvoitteisiin päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Kiitos!

Maija Lehtimaa
Maahanmuutto- ja kotoutumisasiantuntija
maija.lehtimaa@kuntaliitto.fi

CC BY

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi